

FORVALTNINGSREFORMEN OG FYLKESMENNENE

Mål for reformen

Regjeringen vil styrke folkestyret og demokrati lokalt og regionalt. Dette skal gjøres gjennom desentralisering av makt og myndighet, og en klarere ansvarsdeling mellom forvaltningsnivåene. For å oppnå en mer samordnet og effektiv offentlig forvaltning skal de ulike sektorene ses i sammenheng innenfor de enkelte regionene. Det blir lagt vekt på at verdiskaping og sysselsetting blir basert på lokale og regionale fortrinn. Nasjonale mål som for eksempel bærekraftig utvikling, likeverdige tjenester og rettssikkerhet skal ivaretas på en effektiv måte.

Forutsetninger for reformen

De nye regionene skal overta fylkeskommunen sine oppgaver, samtidig som de blir styrket gjennom overføring av oppgaver fra staten. Reformen skal ikke føre til en sentralisering innen den enkelte region. Slik vil man sikre god sysselsetting og verdiskaping i hele regionen. De nye regionene vil i hovedsak bli finansiert gjennom frie inntekter, slik dagens fylkeskommuner er.

Kommuner og regioner er sidestilte politiske og forvaltningsorgan, slik de er i dag. Regjeringen har likevel åpnet for at det nye regionale nivået vil få en noe styrket myndighet innen deler av den framtidige regionale arealplanleggingen. Staten skal sikre verdier som rettstryggleik og et likeverdig i tjenestetilbudet. Derfor skal staten fremdeles ha oppgaver knyttet til behandling av klager, lovlighetskontroll og tilsyn.

Modeller

Regjeringen har lagt opp til en diskusjon av tre modeller. De ulike alternativene bygger på ulike verdier og forutsetninger og modellene får ulike konsekvenser knyttet geografisk inndeling, hvilke oppgaver som kan overføres til det nye nivået, identitet mv.

De tre modellene er:

1. Forsterket fylkesmodell, med om lag det samme antall regioner som vi har fylker..
2. Mellommodell, med et middels antall regioner
3. Regionmodell, med få regioner

Med utgangspunkt i de vurderingene regjeringen har gjort virker mellommodellen som lite hensiktsmessig for den framtidige inndelingen. Dette bl.a. fordi endringene blir relativt små, mens omstillingskostnadene blir relativt store.

Regjeringen anser det som lite hensiktsmessig å legge mellommodellen til grunn for den framtidige inndelingen av det regionale nivået. Både den forsterkede fylkesmodellen og regionmodellen vil kunne være aktuelle ved gjennomføring av forvaltningsreformen. Modellene bærer med seg ulike egenskaper og konsekvenser. Oppgaveporteføljen må veies opp mot konsekvensene av omstillinger. Regjeringens foreløpige vurdering er at det kan overføres betydelige oppgaver uten store geografiske endringer. Regjeringens endelige anbefaling vil bli lagt fram for Stortinget våren 2008 etter at det er gjennomført en bred prosess der blant annet fylkeskommunene selv, i samarbeid med kommunene, skal vurdere valg av modell og regional inndeling.

Prosess og omstilling

Når forvaltningsreformen skal gjennomføres, vil prosessen basere seg på at frivillighet er utgangspunktet for regioninndelingen. På grunnlag av meldingens drøfting av oppgaveporteføljen til de nye regionene, legges det opp til en prosess der regionale og lokale aktører selv skal finne gode og framtidsrettede løsninger. Det er ønskelig at man på regionalt nivå kommer fram til forslag som det er enighet om. Dette arbeidet skal foregå i 2007. Våren 2008 tar regjeringen sikte på å legge fram endelige forslag til regioninndeling for Stortinget, med planlagt iverksetting i 2010.

Hvor store endringer reformen vil medføre for fylkesmannens tilsatte er avhengig av hvilken modell for inndeling regionene og senere regjeringen og Stortinget bestemmer seg for. Ved en forsterket fylkesmodell vil omstillingsaktiviteten for det meste knytte seg til endring av arbeidsgiver.

Ved en regionmodell vil omstillingen bli større. Dersom denne modellen blir valgt er det grunn til å vente at en del oppgaver vil bli løst andre steder enn i dag. Likevel må det understrekes at regjeringen sier det er en forutsetning for reformen at den ikke skal virke sentraliserende innen den enkelte region.

Oppgaver som er foreslått flyttet fra fylkesmannen

De oppgavene som er foreslått overført fra fylkesmennene til de nye regionene overføres uansett hvilken modell som blir valgt. Oppgavene er i grove trekk følgende:

Landbruk- og matområdet

Regjeringens utgangspunkt er at de fleste av fylkesmannens oppgaver på landbruks- og matområdet, med unntak av klagebehandling, kontroll med tilskuddsforvaltningen, innsigelse, lovlighetskontroll og enkelte saker med vedtaksmyndighet, skal overføres til regionene. Dette må imidlertid vurderes nøye i hvert enkelt tilfelle, og det må skje på en måte som sikrer mulighetene til å nå landets internasjonale forpliktelser på området.

Miljøvern

Ved overføring av oppgaver innen miljøsektoren er det regjeringens utgangspunkt at de fleste oppgavene som i dag tilligger fylkesmannen og som ikke er knyttet til tilsyn, innsigelse, klage og kontroll, samt veiledning knyttet til dette, skal overføres til regionene. Dette må imidlertid vurderes nøye i hvert enkelt tilfelle, og det må skje i et omfang og på en måte som sikrer mulighetene til å nå nasjonale miljømål og landets internasjonale miljøforpliktelser. I denne forbindelse vil dagens miljølovgivning bli gjennomgått før oppgavene overføres, og det kan være aktuelt å benytte andre og sterkere styringsvirkemidler på miljøområdet enn det statens vanligvis bruker overfor lokalforvaltningen.

Forskning- og utdanning

På dette området foreslås det å overføre oppgaver vedrørende nasjonalt kvalitetsvurderingssystemet (utenom eksamen), informasjon og veiledning til lokale skoleeiere og allmennheten om innhold, prinsipper og mål i den nasjonale utdanningspolitikken, kompetanseutvikling og kvalitetsutviklingsarbeid. Ansvar for drift og finansiering av fagskoleutdanningen overføres i framtiden til regionene.

I tillegg til disse oppgavene vil det også bli overført oppgaver fra samferdselssektoren, kultursektoren, marin sektor og oppgaver knyttet til næringsutvikling. Dersom det blir få enheter, kan det være aktuelt å overføre flere oppgaver på samferdsels- og kulturområde.

Fylkesmannen etter reformen

Fylkesmannen har en viktig oppgave og ansvar for å samordne statlig forvaltning der dette er ønskelig og nødvendig. Regjeringen legger opp til at fylkesmannen, gjennom fylkesmannsinstruksen, blir gitt større og klarere fullmakter til å ivareta en slik samordningsrolle. Et annet viktig samordningstiltak har vært å samle statens kommunerettede virksomhet hos fylkesmannen. Regjeringen vil derfor varsle en gjennomgang av muligheten for å integrere flere statlige oppgaver hos fylkesmannen.

Hensynet til samordning og oversikt i den samlede regionale forvaltningen tilsier at fylkesmannsembetene får en framtidig inndeling som er lik inndelingen til det nye folkevalgte regionale nivået. Likevel mener regjeringen at dersom resultatet blir en regionmodell, med få og store regioner, må det foretas en egen vurdering av inndelingen av fylkesmannsembetene. Dette fordi nærhet og kunnskap om den enkelte kommune er en viktig forutsetning for de oppgaver fylkesmennene skal løse.

Den regionale statsforvaltnings framtidige inndeling

Ved framtidige omorganiseringer, som innebærer inndelingsendringer regionalt, vil den enkelte sektor få ansvar for å gjennomføre en bred vurdering av de samlede virkningen for kommuner og nye folkevalgte regioner, samarbeidende etater, næringslivet og innbyggerne. Regjeringen vil foreta en nærmere vurdering av de prinsippene som er retningsgivende ved endringer i regional inndeling, slik at disse får sterkere gjennomslag og blir gjort mer forpliktende for sektorene enn i dag.